



ROKASGRĀMATA
DABAI UN KLIMATAM
DRAUDZĪGA PASĀKUMA RĪKOŠANAI

game on | DON'T LET CLIMATE CHANGE
END THE GAME!



DEAR
DEVELOPMENT EDUCATION
AND AWARENESS RAISING
supporting global change



Kāpēc rīkot dabai un klimatam draudzīgu pasākumu?

Jebkura mēroga pasākuma rīkošanai nepieciešams liels ūdens, enerģijas un materiālu daudzums, kas rada atkritumus un siltumnīcefekta gāzu emisijas. Plānojot pasākumu dabai un klimatam draudzīgākā veidā, ir iespējams samazināt tā negatīvo ietekmi! Tiesa, nepastāv viena maģiska formula, kā festivālu, konferenci, sporta spēles vai citus pasākumus pārvērst dabai un klimatam pavisam draudzīgā notikumā. Taču iespēju robežās ir jāmēģina! Kāpēc?

Straujās klimata pārmaiņas ir cilvēka izraisīta problēma, kas kļuvusi par 21. gadsimta lielāko izaicinājumu mums visiem. Siltumnīcefekta gāzes (galvenokārt ogļskābā gāze – CO₂) atmosfērā bloķē Saules enerģijas atstarošanu atpakaļ kosmosā, tā paliek uz Zemes un to silda. Procesa rezultātā tiek ietekmēta daba (sausums un mežu ugunsgrēki, plūdi, saldūdens pieejamība u.c.), rodas sociāli draudi (sabiedrības veselības apdraudējums, īpaši neaizsargāto iedzīvotāju grupu), teritoriāls apdraudējums u. tml.

Līdz ar to katra rīcība, kurā tiek ņemta vērā ietekme uz dabu un klimatu, ir būtisks solis klimata pārmaiņu mazināšanā! Tas attiecas arī uz to, kā plānojam un organizējam pasākumus, sākot no dzimšanas dienas svinībām šaurā draugu lokā līdz pat grandiozām publiskām mūzikas festivālam. Pasākumu nozare no dabas un klimata perspektīvas ir īpaša, jo tajā iespējams atrast dažādas aktivitātes, kas rada CO₂ emisijas. Ir jāuztur pasākuma norises vieta, gaismošanai, skaņošanai un citām vajadzībām tiek tērēta elektrība, jānodrošina ēdināšana, transports, dzīvošana.

game on | DON'T LET CLIMATE CHANGE
END THE GAME!



This project is funded
by the European Union

DEAR
DEVELOPMENT EDUCATION
AND AWARENESS RAISING
supporting global change



Kāpēc rīkot dabai un klimatam draudzīgu pasākumu?

Idejas, kā rīkot dabai un klimatam draudzīgu pasākumu, tiek pētītas, komunicētas un iedzīvinātas jau labu laiku. Šādas prakses ir saistošas vides organizācijām, pasākumu rīkotājiem un visdažādākajiem uzņēmumiem, kā arī aktuālas mediju telpā. Ņemot to vērā, mēs, Latvijas Dabas fonds, projekta «Game On: Neļausim klimata pārmaiņām uzvarēt!» ietvaros esam apkopājuši ieteikumus dabai un klimatam draudzīga pasākuma rīkošanai. To pamatā ir arī mūsu pieredze un ekspertu zināšanas. Mēs ceram, ka šie ieteikumi rosinās vispusīgi izvērtēt pasākumu rīkošanas gaitu, darba posmus un palīdzēs rūpīgāk pārdomāt to norisi!

Ieteikumi ir veidoti, galvenokārt domājot par brīvdabas festivālu vajadzībām un ietekmēm. Taču liela daļa to būs noderīgi arī cita tipa pasākumiem, jo ir daudz izaicinājumu, ar kuriem saskaras gan koncertu organizatori, gan arī konferenču, kāzu vai sporta spēļu rīkotāji. Ieteikumi būs lietderīgi gan pasākumu producentiem, gan dažādiem iesaistītajiem cilvēkiem – māksliniekiem, ēdinātājiem, tirgotājiem, teritorijas uzkopējiem, pasažieru pārvadātājiem, tehniskajiem darbiniekiem, pasākumu telpu saimniekiem, komunikācijas speciālistiem, sponsoriem un pašvaldībām, kuru teritorijā pasākumi notiek.

Rūpes par klimatu var izpausties dažādi: ja vienam saprotamāk ir sākt samazināt atkritumu daudzumu, cits var sākt rēķināt, kā ietaupīt elektrību. Pasākumu rīkotājs var fokusēties uz videi draudzīgu transporta tīklu, bet varbūt kādi brīvdabas pasākuma organizatori ne tikai īpaši rūpēsies par apkārtnes nepiegružošanu, bet arī strādās, lai publiku iepazīstinātu ar vietējām dabas vērtībām. Var izvēlēties savu virzienu, var darīt nedaudz no visa un fokusēties uz paveicamo!

Lai arī pasākuma organizēšana ir sarežģīts un daudzslāņains process, var izšķirt piecus galvenos aspektus jeb sadaļas, par kurām jādomā plānošanas un rīkošanas gaitā: ēdināšana, atkritumi, enerģija un ūdens, transports un vieta. Ieteikumi ir organizēti pakārtoti katrai no tām.

game on | DON'T LET CLIMATE CHANGE
END THE GAME!



This project is funded
by the European Union

DEAR
DEVELOPMENT EDUCATION
AND AWARENESS RAISING
supporting global change



A seagull with grey and white feathers stands in shallow, rippling water. It is holding a piece of colorful plastic trash in its beak. The background is a blurred reflection of the bird and the water's surface.

Atkritumi

Pasākuma norises laikā rodas dažādi atkritumi. Atkritumu veidu īpatsvars un apjoms atkarīgs no pasākuma tipa, ilguma un vietas. Piemēram, ja pasākumā ir vairākas skatuves, daudz atkritumu var rasties, tās uzstādot un iekārtojot. Atkritumi ir labi redzami atšķirībā no, piemēram, CO2 emisijām, kuras ar aci nevar ieraudzīt. Tas ir viens no iemesliem, kāpēc bieži vien pasākumu rīkotāju pirmie soļi videi draudzīgāka pasākuma virzienā ir saistīti ar atkritumu daudzuma mazināšanu. Visvieglāk atkritumu apjomu mazināt, cīnoties ar cēloņiem. Mazāk lietu – mazāk atkritumu.

Uzmanieties no viltus risinājumiem

Tirgū ir pieejamas dažādas preces, kurām tiek piedēvētas brīnumainas īpašības – ražotājs vai tirgotājs norāda, ka tās sadalās, ir kompostējamas, ir dabīgas un videi ļoti draudzīgas. Bet tādi vai līdzīgi uzraksti uz iepakojuma ne vienmēr nozīmē, ka prece tiešām ir pārāka par citām. Lai saprastu, cik lielā mērā konkrētā prece vai iepakojums ir pārstrādājams vai kompostējams, konsultējieties ar savu atkritumu apsaimniekotāju.

Izvērtējiet katras lietas nepieciešamību

Dažkārt dažādas lietas pasākumos ir tāpēc, ka tā vienmēr ir bijis. Un iemesls, kāpēc tas tā ir bijis, jau ir piemirsies. Tāpēc, plānojot pasākumu, vēlreiz pārvērtējiet katra elementa nepieciešamību.

Izmantojiet dabiskus materiālus

Meklējiet iespējas veidot norādes no dabiskiem materiāliem. Piemēram, PVC banerus var aizstāt ar finiera norādēm vai planšetēm.

PVC baneri šobrīd pēc lietošanas nav pārstrādājami, un to ražošanā izmantoti naftas produkti (kā ikviena plastmasu saturoša priekšmeta ražošanā). Savukārt dabīgi materiāli atkritumu poligonā sadalīsies īsākā laikā. Ja tie nav apstrādāti ar lakām, krāsām un līmēm, tos var dedzināt krāsnī vai ugunskurā.

Aizņemieties vai nomājiet

Lietu nomāšana vai aizņemšanās ļauj gan ietaupīt naudu, gan ražošanas resursus, gan arī samazināt atkritumu daudzumu, kas pēc pasākuma jānodod atkritumu apsaimniekotājam. Mazāk atkritumu – mazākas izmaksas!

Pēc pasākuma - ziedoiet

Preču nodošana tālākai lietošanai ļauj būtiski samazināt nododamo sadzīves atkritumu apjomu. Turklāt tas var izrādīties būtisks atbalsts cilvēkiem vai organizācijām, kuru rīcībā preces tiek nodotas. Piemēram, PVC baneri var būt noderīgi dzīvnieku patversmēm (par nodošanu sazinieties ar savā vai tuvējā pašvaldībā esošu dzīvnieku patversmi). Tāpat šādi baneri var būt noderīgi mazajās zemnieku saimniecībās (sazinieties ar Latvijas Zemnieku federāciju). Papīra un kartona materiāli var būt noderīgi radošām izpausmēm (sazinieties ar tuvējām skolām, jauniešu centriem, mākslas skolām), iespējams, viņiem noderētu šādi materiāli.

Izmantojiet lietotas preces

Apsveriet iespēju iegādāties lietotas preces pasākuma vajadzībām. Arī šis ir veids, kā ietaupīt gan finanšu, gan ražošanas resursus. Tieši nelieli pasākumi varētu būt tie, kuriem lietoto preču veikalu “ķemmēšana” būtu labs veids, kā sagādāt nepieciešamās preces un arī radīt unikālu atmosfēru pasākuma vietā.

Radiet atkārtojami izmantojamas lietas

Izmantojiet tādus scenogrāfijas risinājumus, kas viegli piemērojami citiem jūsu pasākumiem vai iznomājami citiem nozares kolēģiem viņu vajadzībām. Piemēram, materiālos nenorādiet pasākuma nosaukumu un gadu (vai arī dariniet noņemamus nosaukumus un gada skaitļus).

Pasākuma viesi un dalībnieki zina, uz kādu pasākumu viņi atnākuši un kurš gads pašlaik ir – šo informāciju nevajag norādīt. Ja nepieciešams minēt sponsorus, dariet to tā, lai pēc tam šos logo būtu viegli noņemt no norādes (piemēram, izmantojiet noņemamas uzlīmes). Izmantojot šādas neitrālas norādes, palielinās iespēja šīs pašas preces izmantot arī citos pasākumos, tādējādi samazinot gan tēriņus, gan ražošanas resursu patēriņu, gan atkritumu apjomu.

Veidojiet elektroniskas pasākumu programmas

Pasākuma programmas veidojiet elektroniski vai arī uz tāfeles, lai izmaiņu gadījumā tās būtu viegli pielabot.

Kad programmā notiek pirmie grozījumi, kas lielos pasākumos ir teju neizbēgami, izdrukāta programma kļūst nederīga. Turklāt, turpinot lietot drukāto programmu, apmeklētāji var tikt maldināti par to, kad un kur paredzēta uzstāšanās, kas viņus interesē.

Nodrošiniet iespēju izmantot elektroniskas biļetes

Pirmkārt, šādi radīsiet mazāk atkritumu. Otrkārt, elektronisku biļeti ir grūtāk pazaudēt vai sabojāt.

Apdomājiet, vai dalībnieka kartēm vajag vākus

Plastmasa ir izturīgs, viegls materiāls, kas dalībnieka karti var pasargāt no slapjuma, netīrumiem, bojājumiem. Taču dažu dienu pasākumā, sevišķi, ja tas notiek telpās, ir neliela iespēja, ka viesis saskarsies ar ūdeni, dubļiem un citām smērējošām vielām. Ja nav pamata ticēt, ka pasākumā tiešām būs skarbi apstākļi, šādi vāki nav nepieciešami. Tā radīsiet mazāk atkritumu (dalībnieka karšu vākus Latvijā pārstrādei nevāc) un ietaupīsiet resursus.

Aiciniet atdot atpakaļ pasākuma inventāru

Aiciniet dalībniekus atdot atpakaļ atkārtoti izmantojamu pasākuma inventāru, piemēram, dalībnieku karšu vākus vai lentītes. Izmantojiet tos nākamajos pasākumos un stāstiet par to.

Šī ir iespēja radīt mazāk atkritumu, samazināt izmaksas, kā arī no organizatoru pleciem noņemt vienu pienākumu – vairs nebūs jāpasūta jaunas dalībnieku karšu lentītes.

Radiet suvenīrus pēc pieprasījuma

Nepiedāvāriet gatavus pasākuma suvenīrus. Iepriekš sagatavoti suvenīri var palikt pāri un kļūt par atkritumiem.

Pasākumos iespējams sadarboties ar uzņēmumiem (*Printful, Printify*), kas piedāvā konkrēta dizaina kreklus, krūzītes un citus suvenīrus apdrukāt pēc pieprasījuma.

Dalībniekiem, viesiem, partneriem, žurnālistiem neko nedāviniet!

Cilvēki, kas atnākuši uz jūsu pasākumu, dara to labprātīgi – vai nu viņi par to saņem naudu, vai nu viņi grib izbaudīt pasākumu, vai arī ir kāds cits iemesls, kāpēc viņi tur vēlas būt. Tāpēc par ierašanos nav nekas jādāvina. Turklāt jūs nevarat zināt, kurp cilvēks dosies pēc pasākuma un vai viņam būs iespēja uzdāvināto viegli un ērti paņemt līdzi. Jebkura videi draudzīga dāvana kļūst par videi nedraudzīgu, ja saņēmējam to nevajag.

Ja vēlaties pateikties par sadarbību, varat uzdāvināt digitālas fotogrāfijas no pasākuma. Tad cilvēks pats var izvēlēties, ko ar tām darīt – noglabāt personīgai lietošanai, publicēt sociālajos tīklos vai izdēst.

Aiciniet partnerus atteikties no suvenīriem

Aiciniet sadarbības partnerus un sponsorus nedalīties ar bezmaksas suvenīriem, jo tie ir potenciāls atkritumu avots. Publiku iepazīstināt ar sevi var arī, daloties pieredzē, nevis ar lietām. Piemēram, veidojiet spēles, viktorīnas un diskusijas, kas pastāsta par jums vai sadarbības partneriem.

Aizstājiet dabai nedraudzīgas ieejas zīmes

Ja nepieciešams, izmantojiet papīra, kokvilnas pasākuma aproces vai arī lietojiet zīmogus. Auduma un plastmasas aproču ražošana prasa daudz resursu, un tās nepārstrādā.

Drukāšanai izvēlieties jau pārstrādātu papīru

Šādā veidā iespējams ietaupīt dabas resursus jauna papīra ražošanai, kā arī radīt mazāk piesārņojuma

Nelaidiet ūdenī priekšmetus, ko ir grūti savākt

Nelaidiet ūdenī priekšmetus, piemēram, mākslīgo ziedu vainagus, kuģīšus u. tml. Arī tad, ja šos priekšmetus no jūsu acīm prom aiznes upes straume, tie nekur nepazūd un kļūst par atkritumiem.

Nelaidiet gaisā priekšmetus, kurus ir grūti savākt

Nelaidiet gaisā balonus, konfeti, papīra laternas un citus priekšmetus, kurus ir grūti savākt atpakaļ. To vietā varat izmantot ziepju burbuļus, gaismu spēles, rotājumus no dabīgiem materiāliem (lapas, ziedi, salmi utt.). Baloni agri vai vēlu nokritīs zemē, tāpēc var uzskatīt, ka palaist gaisā balonus ir tas pats, kas nomest atkritumus zemē.

Baloni var nolidot pat vairākus simtus kilometru un piesārņot dabas teritorijas. Arī konfeti rada dažu sekunžu prieku, bet to ražošana prasa resursus un rada piesārņojumu, tāpat arī to savākšana un utilizēšana pēc pasākuma ne vienmēr ir vienkārša, tāpēc tos nav ieteicams izmantot. Aiciniet pasākuma dalībniekus (piemēram, mūziķus) tos nelietot savos priekšnesumos. Īpaši sarežģīti tos savākt, ja tie izmantoti brīvdabā un ieķērušies zālē, sūnās u. tml. Nekad pasākumos nelaidiet gaisā t. s. laternas, kas veidotas no papīra kupola un paceļas gaisā, kad tā iekšpusē tiek aizdedzināta uguns. Tās nokritīs zemē, radot atkritumus. Taču sliktākajā gadījumā neapdzisušas laternas var aizdedzināt kā ēkas, tā sausas lauksaimniecības zemes vai dabas teritorijas.

Slīteres Nacionālajā parkā Latvijā atrasts balons, kas gaisā pacēlies Varšavā no kāda lielveikala 600 kilometru attālumā. 2019. gadā Rīgā notika skolotāju pikets, kurā tika pieprasīta augstāka samaksa par pedagogu darbu. Taču tuvākajās dienās sabiedrība diskutēja nevis par pedagogu atalgojumu, bet gan par demonstrācijas laikā gaisā palaistajiem baloniem, un arodbiedrība izpelnījās lielu sabiedrības nosodījumu. Šis gadījums parāda, ka sabiedrībai aizvien svarīgāka ir organizāciju atbildīga attieksme pret vidi.

Sazinieties ar apsaimniekotāju par atkritumu šķirošanu

Sazinieties ar atkritumu apsaimniekotāju par atkritumu šķirošanas iespējām un nosacījumiem. Pareizi sašķirotus stikla un vieglā iepakojuma (papīrs, metāls, plastmasa) iepakojumus atkritumu apsaimniekotājs izved bez maksas. Taču, lai atkritumus sašķirotu pareizi, jākonsultējas tieši ar savu atkritumu apsaimniekotāju, jo šķirošanas nosacījumi dažādās pašvaldībās var atšķirties.

Plānojiet, kur radīsies šķirojami atkritumi

Plānojiet, kur radīsies potenciāli šķirojamie atkritumi, un nodrošiniet iespējas tos šķirot. Dažādos pasākumos tiek radīti dažāda tipa atkritumi. Izplānojot, kādi atkritumi radīsies, šķirošanu iespējams padarīt efektīvāku. Vairāku dienu pasākumos noteikti būs ielānota ēdināšana, tāpēc jāparedz iespēja atsevišķi šķirot pārtikas atkritumus. Smēķēšanas zonā novietojiet speciālas kastes elektronisko smēķēšanas iekārtu savākšanai (tās var nodot bez maksas kā mazās elektroniskās iekārtas).

Informējiet par šķirošanas iespējām visus iesaistītos – viesus, apsargus, darbiniekus...

Informējiet viesus, apsargus, apkopējus, ēdinātājus un tehniskos darbiniekus. Ja par šķirošanas nepieciešamību netiek informēti visi iesaistītie, šķirošana nebūs veiksmīga. Svarīgi par to paziņot gan pirms pasākuma (sevišķi tas attiecas uz darbiniekiem), gan pasākuma laikā (skaidri norādot un atgādinot, kādi atkritumi nav gaidīti šķirošanas konteinerā, piemēram, netīrs, slapjš papīra iepakojums).

Istenojiet izglītojošas aktivitātes par atkritumu šķirošanu

Sadarbojieties ar nevalstiskajām organizācijām un atkritumu apsaimniekotājiem. Tieši atkritumu apsaimniekotāji un ar atkritumiem saistītās NVO vislabāk pārzinās atkritumu šķirošanas nianšes konkrētajā teritorijā.

Izveidojiet atsevišķas vietas smēķēšanai

Izvietojiet pelnutraukus ar vāku, kā arī kastes elektronisko smēķēšanas iekārtu nodošanai. Aizrādiet cilvēkiem, kas smēķē vietās, kur tas nav atļauts, un norādiet, kur to drīkst darīt.

Ja smēķēs visur, tad arī izsmēķi mētāsies pasākuma teritorijā, nevis tiks ievietoti atsevišķos pelnutraukos. Cigarešu izsmēķi ir plastmasas produkts, kurš dabā nesadalīsies gadiem ilgi, turklāt tā sastāvā esošās kaitīgās vielas nonāks dabā. Svarīgi atsevišķi vākt arī elektroniskās smēķēšanas iekārtas – ja tās netiks atsevišķi savāktas, tās nonāks dabā vai sadzīves atkritumos. Vismaz daļu no tām var pārstrādāt tikai tad, ja tās savāc atsevišķi.

Iesaistiet dalībniekus teritorijas sakopšanā

Piedāvājiet bonusus par savāktajiem atkritumiem. Ja pasākums ilgs vairākas dienas, teritorija jāuzkopj jau tā laikā. Daļa apmeklētāju ar prieku iesaistīsies apkaimes sapošanā, ja kā samaksu saņems iespēju par brīvu tikt pie ēdiena vai dzēriena. Taču nekādā gadījumā par darbu nepiedāvājiet suvenīrus – tas atkritumu apjomu tikai vairo.

Vācijā, festivālā “Hurricane”, viesi, kas nodod savāktos plastmasas atkritumus, saņem “kredītu”, kas izmantojams turpat esošajā pārtikas preču veikalā. Tas ļauj ne tikai vieglāk savākt atkritumus festivāla norises laikā, bet arī netieši mudina apmeklētājus ņemt līdzi mazāk pārtikas un citu preču. Tas, pirmkārt, nozīmē vieglāku somu pašam apmeklētājam. Otrkārt, dod iespēju uz vietas iepirkties, daudz netērējot savus līdzekļus, un attur no lielu pārtikas krājumu līdzņemšanas. Tas ir labi, jo bieži vien šie krājumi netiek notiesāti, un tie kļūst par atkritumiem.

Informējiet, cik atkritumu publika savākusi

Dalieties informācijā, cik atkritumu nodots pārstrādei, cik sadzīves atkritumu nonācis poligonā. Informējiet par saviem nākamā pasākuma mērķiem, kā arī pasakiet paldies visiem iesaistītajiem par centieniem mazināt atkritumu daudzumu.

Šādā veidā jūs ne tikai radīsiet atbildīga organizatora tēlu, bet arī interesentiem ļausiet sekot līdz tam, kas ir izdarīts un kas plānots.

Izmantojiet daudzkārt lietojamus traukus

Daudzreizlietojamie trauki ir stabilāki, nesamirkst, mazāk sakarst, tos vieglāk noturēt rokās nespiežot. Arī ēst ir vieglāk ar stingriem metāla piederumiem, nevis vieglām plastmasas karotēm, dakšiņām un nažiem. Arī tad, ja, piemēram, nazis ir no koka, ar to kaut ko sagriezt ir nesalīdzināmi grūtāk. Un, ja nejauši tiek saspiesta vienreizlietojama plastmasas glāze, no tās dzēriens izlīst ārā. Daudzreizlietojamie trauki ļauj vieglāk un ērtāk ēst un padzerties.

Pasākumu rīkotāji, kas ir pieredzējuši gan vienreizlietojamās, gan daudzreizlietojamās traukus savos koncertos, diskusijās un sporta spēlēs, atzīst, ka pēc pasākuma beigām ieraudzīt teritoriju, kas nav piemētāta ar plastmasas glāzēm, ir bauda. Ja, jūsuprāt, pagaidām nav iespējams nodrošināt vairākkārt lietojamus traukus visiem iesaistītajiem, nodrošiniet tos daļai cilvēku, piemēram, darbiniekiem vai VIP viesiem.

Festivālā “Komēta” Rīgā daļu vienreizlietojamo trauku aizvieto ar keramikas un stikla traukiem. Tur atrodams trauku skapis ar ziedotiem un atdotiem traukiem. Tos ikviens apmeklētājs var paņemt, lai ielietu kafiju vai paēstu pusdienas. Pēc tam pats lietotājs traukus nomazgā un atliek atpakaļ plauktā. Festivāla organizatori norāda, ka līdz šim nav bijušas problēmas ar apmeklētāju drošību – viesi pret traukiem izturas atbildīgi, lieto tos uzmanīgi, un tamdēļ trauki neplīst un stikla lauskas neapdraud apkārtējos.

Ieviesiet depozītglāzes / depozītkrūzes

Gan keramikas, gan stikla, gan cietās plastmasas glāzes var lietot neskaitāmas reizes, un depozītmaksa, ko par tām samaksā patērētājs, ir stimulē to atdot atpakaļ. Tamdēļ tās masveidā nenonāk pasākumā uz zemes vai dabā. Protams, jebkurš organizators organizē arī teritorijas sakopšanu pēc pasākuma beigām, taču jāpatur prātā, ka vienreizlietojamās plastmasas glāzes ir ļoti vieglas – ja tās tiek nosviestas zemē, vējš tās viegli var izpūst no pasākuma teritorijas. Tas nozīmē, ka teorētiski tā nav pasākuma rīkotāja atbildība, taču praktiski iedzīvotāji šos atkritumu saistīs ar pasākumu.

Latvijā vairākos festivālos (LAMPA, “Laba daba” u. c.) jau izmantotas depozītglāzes – daudzreiz lietojamās cietās plastmasas glāzes, kuru mūžs nebeidzas pēc viena dzēriena. Tās turpina “strādāt” daudzos pasākumos gadiem ilgi.

Līdzīga sistēma ir dažos Ziemassvētku tirdziņos, piemēram, Vācijas pilsētā Ķīlē. Tur tiek iemaksāti daži eiro par keramikas krūzīti ar svētku simboliku, kurā tiek pildīti siltie dzērieni. Tie apmeklētāji, kas vēlas krūzīti paturēt, to var darīt – var uzskatīt, ka viņi to ir nopirkuši ar sākotnēji veikto iemaksu. Tie, kuriem šo krūzīti nevajag, to var atdot atpakaļ, pretim saņemot iemaksāto naudu. Šāda dzērienu pasniegšanas izvēle ir ne tikai videi draudzīgāka. Svarīgi arī tas, ka karstu dzērienu vieglāk noturēt cietā, biezā traukā ar osiņu, nevis plānā, uzkarusušā plastmasas vai papīra krūzītē.

Kā tas notiek?

Apmeklētājs “nopērk” pirmo glāzi par dažiem eiro. Katru reizi, iegādājoties dzērienu, dzēriena tirgotājs pieņem netīro glāzi un pretim izsniedz dzērienu jaunā glāzē. Kad apmeklētājs nolemj, ka dzērienus vairs nevajag, viņš var atdot atpakaļ savu glāzi, pretim saņemot sākotnēji iemaksātos dažus eiro.

To pasākumu organizatori, kas izmantojuši depoziģlāzes, atzīst, ka viņi ļoti priecājas, pēc pasākuma acu priekšā neredzot ar plastmasas glāzēm piemētātu teritoriju. Turklāt jāņem vērā, ka vieglās vienreizlietojamās plastmasas glāzes vējš viegli var aizpūst prom no āra pasākuma teritorijas, līdz ar to arguments, ka teritorijas uzkopējs pēc pasākuma savāks atkritumus, ir nepilnīgs, jo tiks savākti tikai teritorijā palikušie atkritumi.

Glāzes pēc tam tiek mazgātas un izmantotas nākamajā pasākumā.

Parūpējieties par iespēju saņemt dzeramo ūdeni apmeklētāja traukā

Šādā veidā izvairīsieties no nevajadzīgiem atkritumiem, kas būs radušies no plastmasas dzēriena pudelēm. Kaut arī šīs pudeles parasti ir šķirojamas un pārstrādājamās, arī pārstrāde prasa resursus. Tāpēc visvienkāršāk ir šādus – arī pārstrādājamus – atkritumus neradīt.

Aiciniet dalībniekus ierasties ar saviem traukiem

Aiciniet viesus ņemt līdz savas pārtikas kastītes un termokrūzes ēdiena un dzēriena iegādei – tas mazinās pieprasījumu pēc vienreizlietojamiem traukiem. Atgādiniet arī ēdinātājiem, ka šādu trauku lietošana ir tikai vēlama un apsveicama. Šādā veidā iespējams mazināt pieprasījumu pēc vienreizlietojamiem traukiem.

Norādiet vienreizlietojamo trauku cenu atsevišķi

Ēdināšanās zonā, kur tiek pārdots ēdiens vienreizlietojamās traukos, norādiet šo trauku cenu atsevišķi. Latvijā šāda prasība tirdzniecības vietās ir obligāta.

Cenas norādīšana atgādina patērētājam, ka šis priekšmets kaut ko maksā. Tas mudina meklēt iespējas nemaksāt, piemēram, lietot līdz patērētos traukus.

Uz vairāku dienu pasākumiem aiciniet viesus ņemt līdzi mazāk ēdiena un dzēriena

Liekā pārtika un dzērieni kļūst par atkritumiem. 2019. gadā festivālā “Laba daba” izdevās izvesto sadzīves atkritumu apjomu samazināt par 40 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Būtiskākais solis šī mērķa sasniegšanā ir bijusi publikas izglītošana un nenogurstoši mēģinājumi uz pasākumu ņemt līdzi mazāk ēdiena un dzēriena. Citus gadus, beidzoties festivālam, pāri palikušie produkti atstāti teritorijā, bet šoreiz šādu pārpalikumu bijis ļoti maz. Festivāla rīkotāji ir gandarīti ne tikai par mazāku videi nodarīto kaitējumu, bet arī par mazākām atkritumu izvešanas izmaksām.

Piedāvājiēt iespēju nomāt teltsvietu un inventāru

Cilvēkiem, kam mājās nav telts vai guļammaisa, šī būs iespēja mierīgi pārnakšņot telšu pilsētiņā bez liekas iepirkšanās. Iespēja nomāt jau gatavu teltsvietu vērtīga būs arī tiem cilvēkiem, kas nevēlas novākt un mājās vest savu telti – ja ir iespēja nomāt jau uzstādītu telti, apmeklētājs var vienkārši doties mājās, aizmirstot par savu guļvietu.

“Positivus” telts vieta festivālā tika piedāvāta kā nakšņošanas iespēja. Dalībnieki varēja nomāt labiekārtotu telti un nesatraukties par lieka inventāra vešanu līdzi. Šādu iespēju var piedāvāt telšu un pasākumu inventāra nomas uzņēmumiem, kuriem viss aprīkojums jau ir, tā sekmējot labu sadarbību un papildu peļņu.

Aiciniet neatstāt savas mantas pasākuma teritorijā

Mantas, kas tiks atstātas pasākuma teritorijā, kļūs par atkritumiem.



Ēdināšana

Mūsu patērētā pārtika būtiski ietekmē vidi. Zemes un ūdens resursu izmantošana ir tikai daži mūsu ietekmes piemēri, tāpēc ir jāapzinās mūsdienu pārtikas ražošanas sistēmas un, rīkojot pasākumus, jācenšas nodrošināt pēc iespējas mazāku ietekmi uz vidi un klimatu. Organizatoru rokās ir iespēja apmeklētājiem un dalībniekiem dot videi draudzīgākas izvēles. Tā ir iespēja samazināt gan atkritumu daudzumu, gan pārtikas ražošanā radīto CO2 emisiju un patērēto resursu apjomu.

Pārtikas ietekme uz vidi saistās arī ar visu to, kas noticis pirms produktu nokļūšanas pasākumā, proti, tā ir audzēšana, lauksaimniecības zemju iekārtošana (iespējams, bijušajās dabas teritorijās), lauku mēslošana, apstrādāšana ar pesticīdiem, transportēšana, iepakojšana.

Veidojiet klimatam draudzīgu ēdienkarti

Pasākumā piedāvāriet mazāk gaļas un vairāk augu valsts produktu. Informējiet par to ēdinātājus un apmeklētājus. Efektīvs veids, kā samazināt oglekļa dioksīda un metāna emisijas, ir ēst mazāk gaļas un piena produktu.

Dzīvnieku audzēšanai un pabarošanai nepieciešama liela zemes platība – tiem ir veltīti 77 % lauksaimniecības zemju, bet tikai 18 % kaloriju un 37 % proteīna atrodami gaļā un piena produktos, pārējais (lielākā daļa) jāmeklē augos. Kopumā transporta radītais CO2 ir niecīgs (6 %), ja salīdzina ar to, kas radīts pārtikas audzēšanas laikā. Tas ir teju tāds pats kā siltumnīcas efekta gāzu daudzums, kas radīts līdz ar produkta iepakojumu (5 %).

Vairāk informācijas:

<https://ourworldindata.org/agricultural-land-by-global-diets>

<https://ourworldindata.org/food-ghg-emissions>

Izvēlieties vietējo produkciju atbilstoši sezonai

Augļu un dārzeņu siltumnīcu uzturēšana nozīmē lielu enerģijas patēriņu. Tāpēc labāk izvēlieties tos produktus, kurus var audzēt bez siltumnīcas. Arī produktu transportēšana rada CO2 emisijas, tāpēc – jo mazāk jābrauc, jo labāk. Pasākumos vasarā nepiedāvāriet apelsīnus vai banānus, bet gan vietējās zemenes, mellenes, ērkšķogas un citas veltes.

Savukārt ziemā piedāvāriet vairāk sakņaugu un pākšaugu, kas uzglabāti no rudens sezonas.

Izvēlieties bioloģisku un / vai sertificētu pārtiku un tādus produktus, kuru iegūšanā nav iznīcinātas vietējās ekosistēmas

Bioloģiskos produktus iegūst, saimniekojot ar dabiskām metodēm – nelietojot ķīmiski sintezētas vielas, piemēram, pesticīdus, minerālmēslus u. tml. Saimniekošanas priekšnoteikums ir veselīga augsne, kas ir dabiska un dzīva vienība ar daudzveidīgu floru un faunu, un ražas palielināšanai tiek rosinātas dzīvības norises augsnē. Bioloģiskās lauksaimniecības pamatā ir veselīga un bagāta augsne, kas pati spēj pretoties kaitēkļiem un slimībām.

Konvencionālajā lauksaimniecībā katru gadu tiek izmantoti tūkstošiem tonnu cilvēka radītu pesticīdu, kas piesārņo augsni, vietējos ūdensceļus un pat nonāk mūsu šķīvī. Ķīmiskās vielas, kas mērķtiecīgi iznīcina kaitēkļus, neizbēgami negatīvi ietekmēs arī vietējo savvaļas dzīvi un vidi.

Eiropas Savienības bioloģiskās pārtikas sertifikāts jeb Ekolapiņa

Šis sertifikāts garantē, ka pārtikas audzēšanā nav izmantoti sintētiskie minerālmēsli, pesticīdi un antibiotikas. Saimniecībās ir augstāka bioloģiskā daudzveidība, un tās ir izturīgākas pret klimata pārmaiņu sekām.



“Rainforest Alliance” sertifikāts

Sertifikāts attiecas uz lauksaimniecības produkciju, kas augusi (vai kuru sastāvdaļas augušas) tropiskā klimatā, piemēram, kafija, šokolāde, banāni, tēja u. tml. Šis sertifikāts nenozīmē, ka netiek lietoti sintētiskie pesticīdi un minerālmēsli, bet to izmantošanai ir stingras prasības.

Sertifikāts garantē, ka tiek saglabāta bioloģiskā daudzveidība, kas šajā klimata zonā ļoti cieš tieši konvencionālās lauksaimniecības dēļ.



“Godīgas tirdzniecības” sertifikāts

Tā fokusā ir sociāls un ekonomisks taisnīgums. Godīgās tirdzniecības kustības marķējumu standarti uzliek par pienākumu sertificētajām organizācijām nodrošināt, lai viņu darba vidē vai piegādes ķēdē tiktu ievēroti šādi principi:

1. Ražotājs saņem godīgu samaksu par savu precī;
2. Ražošanā ir ievērota demokrātija un sociāla vienlīdzība;
3. Tiek stimulēta ražotājorganizāciju ekonomiska izaugsme un lai ražošana notiktu saskaņā ar nekaitīgas vides prasībām.

FLO Fairtrade ir Eiropā pazīstamākā godīgās tirdzniecības sertifikācijas sistēma. Organizācija sertificē dažādus produktus, kuru sastāvdaļas nāk no jaunattīstības valstīm. Visvairāk pārdotie ir tieši pārtikas produkti: kafija, banāni, kakao, tēja, cukurs, medus, sulas, rīsi, garšvielas, vīns. Mazāk populāra ir **Fairtrade FLO** kokvilna, rokdarbu izstrādājumi, rotaslietas (zelta un sudraba) un ziedi.

Plašāka informācija par vides marķējumiem jeb ekomarķējumiem pieejama šeit:

1. <https://globalecolabelling.net/>
2. <https://ekomarkejums.lv/>
3. <https://www.zalabriviba.lv/ilgtspejigs-paterins/ekomarkejums/>
4. <https://www.varam.gov.lv/lv/informacija-par-eiropas-ekomarkejumu>



Noskaidrojiet, aptuveni cik cilvēku vēlēties pasākumā būt

Tas ļaus plānot ēdiena daudzumu un neradīt pārtikas atkritumus.

Rūpīgi informējiet ēdinātājus

Informējiet ēdinātāju par ēdāju skaitu, ēšanas laiku, citiem ēdinātājiem un ēdināšanas zonas īpatnībām. Lai ēdinātājs zinātu, ko piedāvāt, viņam jāsaprot, ko piedāvās citi, kā arī jāsaprot, vai apmeklētāji, piemēram, varēs apsēsties, lai paēstu. Tas ir būtiski, jo daži ēdieni ir ērti ēdami, arī stāvot, bet citām maltītēm iespēja apsēsties ir ļoti svarīga. No tā ir atkarīga veiksmīga ēdienkartes sastādīšana.

Ja viesi nes savu ēdienu, saskaņojiet sarakstu

Ja pasākumā aicināt ierasties ar savu ēdienu, saskaņojiet produktu sarakstu, lai visi neatnes kopīgam galdam viena veida produktus. Jo vairāk vienādu produktu būs, jo lielāka iespēja, ka tos neapēdīs un izmetīs atkritumos.

Ļaujiet katram pašam izvēlēties porcijas lielumu

Zviedru galds vai sveramas porcijas samazinās pārtikas atkritumu apjomu: tie, kas grib ēst nedaudz, uzliks mazāk, bet izsalkušākie uzliks vairāk. Tāpat arī katrs varēs izvēlēties to pārtikas produktu grupu, ko vislabprātāk ēd.

Svarīgi! Atgādiniet viesiem, ka uz šķīvja jāuzliek mazāk nekā gribētos, jo pēc tam ēdamo varēs papildināt, īpaši tad, ja starp pasākuma viesiem ir bērni, kuru porcijas saliek vecāki.

Arī tad, ja uzskatāt, ka jūsu pasākuma specifika neļauj organizēt ēdināšanu ar pašapkalpošanos, apdomājiet, vai tomēr nav kāda daļībnieku daļa, kuru varētu pabarot pēc šiem principiem. Ja pārāk sarežģīti šādu ēdināšanu nodrošināt visiem viesiem, varbūt pasākuma organizatori vai mākslinieki / lektori var būt atsevišķi un izmēģināt zviedru galdu.

Izvairieties no maziem iepakojumiem

Garšvielas, cukurs, kafijas krējums lielākos iepakojumos būs ne tikai videi draudzīgāka, bet arī lētāka izvēle. Apdomājiet šādas iespējas:

- ✓ cukurs – nevis mazajos papīra iepakojumos, bet cukurtraukā ar dozatoru;
- ✓ sāls un pipari – nevis mazajos iepakojumos, bet gan garšvielu traukos;
- ✓ nevis mazie piena iepakojumi kafijai, bet gan piena paka vai kanniņa ar pienu.

Informējiet apmeklētāju par porcijas lielumu

Norādiet trauku izmēru vai porcijas apjomu gramos. Tas ļaus klientam izvērtēt, cik daudz viņam nepieciešams. (Vai kopā ar pamatēdienu ņemt arī zupu? Vai ēst tikai zupu? Vai vēderā pietiks vietas arī desertam?) Tādējādi samazināsies iespēja, ka tiks izvēlēta pārāk liela porcija.

Nodrošiniet iespēju bez maksas uzpildīt pašiem savu ūdens pudeli vai glāzi

Tas palīdzēs izvairīties no lieku atkritumu radīšanas, pērkot plastmasas ūdens pudeles.

Aiciniet lietot līdzīgi paņemtus traukus

Aiciniet apmeklētājus ņemt līdzīgi savas ūdens pudeles un ēdiena kastītes, kā arī mudiniet ēdinātājus laipni pieņemt pašu apmeklētāju traukus. Ja cilvēki redzēs, ka viņus bez jautājumiem apkalpo ar saviem traukiem, viņi to labprāt darīs vēl. Tas palīdzēs mazināt pasākumā radīto atkritumu daudzumu.

Pasakiet paldies visiem, kas iesaistījās

Pasakiet paldies visiem, kas ņēma līdzīgi savus traukus, izvēlējās videi draudzīgākas maltītes un iegādājās tik lielas porcijas, cik nepieciešams, nevis lielākas. Tas ne tikai iepriecinās tos, kas aktīvi piedalījās atkritumu mazināšanā. Tas citiem, kuru redzeslokā nonāks šī ziņa, pastāstīs, ka strādājat atkritumu mazināšanas labad un ka kaut kas arī ir izdevies.

Neizmantojiet vienreizlietojamus traukus

Alternatīva: depozīta trauki un pašapkalpošanās trauku skapis. Arī lielos pasākumos tas ir iespējams. Kā? Ir vairākas iespējas. Izmantojiet vairākkārt lietojamus depozītglāzes vai vienkārši daudzzreizlietojamus traukus.

Daudzzreizlietojamie trauki ir stabilāki, nesamirkst, mazāk sakarst, tos vieglāk noturēt rokās nespiežot. Arī ēst ir vieglāk ar stingriem metāla piederumiem, nevis vieglām plastmasas karotēm, dakšiņām un nažiem. Arī tad, ja, piemēram, nazis ir no koka, ar to kaut ko sagriezt ir nesalīdzināmi grūtāk. Un, ja nejauši tiek saspiesta vienreizlietojama plastmasas glāze, no tās dzēriens izlīst ārā. Daudzzreizlietojamie trauki ļauj vieglāk un ērtāk paēst un padzerties. Pasākumu rīkotāji, kas ir pieredzējuši gan vienreizlietojamus, gan daudzzreizlietojamus traukus savos koncertos, diskusijās un sporta spēlēs, atzīst, ka pēc pasākuma beigām ieraudzīt teritoriju, kas nav piemētāta ar plastmasas glāzēm, ir bauda.

Latvijā vairākos festivālos jau izmantotas depozītglāzes – tās ir daudzkreiz lietojamas cietās plastmasas glāzes, kuru mūžs nebeidzas pēc viena dzēriena. Tās turpina “strādāt” daudzos pasākumos gadiem ilgi.

Kā tas notiek?

Apmeklētājs “nopērk” pirmo glāzi par dažiem eiro. Katru reizi, iegādājoties dzērienu, dzēriena tirgotājs pieņem netīro glāzi un pretim izsniedz dzērienu jaunā glāzē. Kad apmeklētājs nolemj, ka vairs nedzērs, viņš var atdot atpakaļ savu glāzi, pretim saņemot sākotnēji iemaksātos dažus eiro.

To pasākumu organizatori, kas izmantojuši depozītglāzes, atzīst, ka ļoti priecājas, pēc pasākuma viņu acu priekšā neredzot ar plastmasas glāzēm piemētātu teritoriju. Turklāt jāņem vērā, ka vieglās vienreizlietojamās plastmasas glāzes vējš viegli var aizpūst prom no āra pasākuma vietas, līdz ar to arguments, ka teritorijas uzkopējs pēc pasākuma savāks atkritumus, ir nepilnīgs – tiks savākti tie atkritumi, kas tur būs palikuši.

Glāzes pēc tam tiek mazgātas un izmantotas nākamajā pasākumā.

Līdzīga sistēma ir dažos Ziemassvētku tirdziņos, piemēram, Vācijas pilsētā Ķīlē. Tur tiek iemaksāti daži eiro par keramikas krūzīti ar svētku simboliku, kurā tiek pildīti siltie dzērieni. Tie apmeklētāji, kas vēlas krūzīti paturēt, to var darīt – var uzskatīt, ka viņi to ir nopirkuši ar sākotnēji veikto iemaksu.

Tie, kuriem nav nepieciešamības pēc šīs krūzītes, to var atdot atpakaļ, pretim saņemot iemaksāto naudu. Šāda dzērienu pasniegšanas izvēle ir ne tikai videi draudzīgāka. Svarīgi arī tas, ka karstu dzērienu vieglāk noturēt cietā, biežā traukā ar osiņu, nevis plānā, uzkaršušā plastmasas vai papīra krūzītē.

Festivālā “Komēta” Rīgā daļu vienreizlietojamo trauku aizvieto ar keramikas un stikla traukiem. Tur atrodams trauku skapis ar ziedotiem un atdotiem traukiem. Tos ikviens apmeklētājs var paņemt, lai ielietu kafiju vai paēstu pusdienas. Pēc tam pats lietotājs traukus nomazgā un atliek atpakaļ plauktā. Festivāla organizatori norāda, ka līdz šim nav bijušas problēmas ar apmeklētāju drošību – viesi pret traukiem izturas atbildīgi, lieto tos uzmanīgi, un tamdēļ trauki nepļīst un stikla lauskas neapdraud apkārtējos.

Ja tomēr nav iespējams izvairīties no vienreizlietojamiem traukiem, aiciniet par tiem prasīt papildu samaksu

Tas atgādinās pircējam, ka nekas nav par brīvu un arī šiem traukiem ir savas izmaksas. Ja tie ir plastmasas trauki, tad šī prasība ir obligāta. (Citās valstīs tas var atšķirties.)

Pāri palikušo pārtiku piedāvājiņt ņemt līdzī pasākuma darbiniekiem

Šim nolūkam sagatavojiet pārtikas kastes vai lūdziet ēdinātāju tās nodrošināt. Šis ir vienkāršākais veids, kā nelaist zudībā pārtiku – pārtikas nodošana darbiniekiem nav nekā īpaši jāasaskaņo vai jāreģistrē. 28 % lauksaimniecībā izmantojamās zemes tiek izmantota, lai izaudzētu pārtiku, kas nekad netiek apēsta. Tādā veidā bez jēgas tiek iznīcināta bioloģiskā daudzveidība, patērēts ūdens, radīts piesārņojums un CO2 emisijas.

Apskatiet: <https://www.fao.org/news/story/en/item/196402/icode/>

Ziedojiet pārtiku

Pāri palikušo pārtiku ziedojiet labdarības organizācijām. Noskaidrojiet, kādi noteikumi attiecas uz ziedošanu. Latvijā to pārrauga Pārtikas un veterinārais dienests. Ikvienā valstī ir cilvēki, kas nevar atļauties iegādāties pārtiku. Šādā veidā varat izdarīt 2 labus darbus – mazināt pārtikas atkritumus un palīdzēt tiem, kam tas nepieciešams.

Pārtikas atkritumus kompostējiņt

Nepieciešamības gadījumā sazinieties ar atkritumu apsaimniekotāju vai nevalstiskajām organizācijām (Zero Waste Latvija, Latvijas Permakultūras biedrība), lai noskaidrotu, kā tas darāms.

Kompostēšana atkritumus pārvērtīs par vērtīgu lauksaimniecībā vai dārzkopībā izmantojamu materiālu. To varat izmantot paši savas teritorijas apzaļumošanai vai nodot kādam, kas nodarbojas ar dārzkopību.

Kompostu varat veidot arī pasākuma teritorijā un iesaistīt tajā pasākuma dalībniekus un viesus. Varat izveidot puķu dobi, izmantojot šo kompostu. Tas ļautu arī nākamajā gadā komunicēt par šo labo praksi. Tas būtu lielisks izglītojošs pasākumu kopums, bet, lai tas izdotos, noteikti jāpiesaista kāds komposta veidošanas eksperts.

Atšķirojiņt un nododiet pārtikas atkritumus

Pārtikas atkritumus atšķirojiņt un nododiet atkritumu apsaimniekotājam kā bioloģiski noārdāmos atkritumus.

Šie atkritumi nonāks pārstrādes rūpnīcā, kurā no tiem tiks iegūts komposts un, iespējams, arī biogāze (atkarīgs no pārstrādes rūpnīcas tehniskās specifikācijas).

Fiksējiņt, kāda veida ēdieni tiek visbiežāk atstāti uz galda

Nākamajā reizē samaziniet šo produktu daudzumu. Izvēloties pasniegt mazāk attiecīgo ēdienu, tiks samazināta pārtikas iznīekošana.

Uzmanieties no viltus risinājumiem

Papīra glāzēs un krūzēs ir plastmasas pārklājums, kas garantē, ka trauks, saskaroties ar dzērienu, nekļūst slapjš un neizjūk. Šī glāze līdz galam nesadalīsies ne komposta kaudzē, ne atkritumu poligonā, ne dabā.

Kompostējamās bioplastmasas glāzes

Var gadīties, ka ražotājs norāda, ka konkrētās bioloģiskās izcelsmes glāzes ir kompostējamas. Teorētiski var būt, ka tās var kompostēt. Taču jāsaprot, kādos tieši apstākļos; savam atkritumu apsaimniekotājam jāprasa, vai tas var nodrošināt atbilstošus apstākļus.

Ja glāzes ir kompostējamas, tās atsevišķi jāsavāc. Kopā ar sadzīves atkritumiem poligonā tās nekompostēsies. Kompostēšanu nodrošina noteiktu apstākļu (laiks, temperatūra u. c.) kopums. Ja norādīts, ka glāzes var kompostēt komposta kaudzē, tad tās jānogādā komposta kaudzē. Ja norādīts, ka tās var kompostēt industriālajās iekārtās, jākonsultējas ar atkritumu apsaimniekotāju.

Stāstiet apmeklētājiem par pārtikas atkritumiem

Dalieties arī ar nosacīti slikto ziņu – stāstiet, cik pārtikas nonācis atkritumos. Izvirziet samazināšanas mērķi nākamajam gadam.

Tas parādīs sabiedrībai, ka šie jautājumi jums ir svarīgi un jūs strādājat, lai situāciju uzlabotu.



Enerģija un ūdens

Enerģija un ūdens ir divi lieli spēlētāji resursu un vides pozīcijā.

Enerģija pasākumos nepieciešama, lai nodrošinātu ne tikai apgaismošanu un apskaņošanu, bet arī ēst gatavošanu un ēdienu un dzērienu uzglabāšanu. Arī pasākumu filmēšana un videofailu uzglabāšana, apstrāde un translēšana prasa energoresursus, tāpēc pat tad, ja viesi “apmeklē” šo notikumu attālināti, enerģijas patēriņu un CO2 emisijas neviens neatceļ. Šajā nodaļā tiks apskatīti veidi, kā mazināt klātienē pasākumu enerģijas patēriņu, taču digitālo pasākumu ietekme, kas līdz šim ir relatīvi maz pētīta, netiks iztirzāta, jo vēl ir pārāk maz pētījumu un mērķtiecīgi vāktu datu, lai varētu izdarīt ticamus secinājumus un sniegt drošus padomus situācijas uzlabošanai.

Ūdens ir nepieciešams dzīvības uzturēšanai, sociālajai un ekonomiskajai labklājībai, ekosistēmu aizsardzībai un saglabāšanai. Ūdens patēriņš pieaug, palielinoties pasaules iedzīvotāju skaitam. Pasaulē ir sausāki reģioni, kur ūdens trūkums kļūst arvien izteiktāks, un daudzviet pasaulē cilvēkiem jau tagad trūkst tīra dzeramā ūdens. Latvijā iedzīvotāji nejūt ūdens nepietiekamību, tomēr ūdens patēriņš saistīts ar dažādu ietekmju uz vidi samazināšanu.

Ja pasākums notiek brīvdabā, ūdens kaut kā ir jātransportē – tas nozīmē gan enerģijas, gan darbaspēka izmaksas. Atkarībā no lietošanas veida tas pēc tam jānodod attīrīšanai, kas arī ir maksas pakalpojums. Gan telpās, gan ārā siltais ūdens ir jāsilda, kas prasa augstu enerģijas patēriņu. Tāpēc svarīgi velti nešķērdēt ūdeni – resursu, kura nodrošināšanai tērējam enerģiju, naudu un beigu beigās radām atkal jaunas CO2 emisijas. Tas ir arī ētiskas dabas jautājums – vai mums ir kaut kas jāizmanto neapdomīgi tikai tāpēc, ka tā mums patlaban netrūkst? Protams, ne. Turklāt pašreizējās klimata pārmaiņas sola arī ekstrēmu laikapstākļu biežāku atkārtošanos. Ja kopējais ūdens apjoms Latvijā, visticamāk, būs pietiekams, tad lokāli sausuma periodi ir ļoti ticami.

Uzmanieties no viltus risinājumiem

Viens no iespējamajiem viltus risinājumiem ir biodīzeļdegviela ģeneratora darbināšanai. Teorētiski biodīzeļdegviela varētu būt bezemisiju degviela – augs augot fotosintēzes laikā uzņem CO2 un uzkrāj to savos audos. Kad tas tiek pārvērsts degvielā, šis pats ogleklis tiek sadedzināts un atmosfērā izdalās tas pats, ko augs no tās paņēma.

Uzņemtā 1 CO2 vienība – sadedzinātā 1 CO2 vienība = 0.

Taču praksē tā būtu taisnība tikai tad, ja lauks pats tiktu apstrādāts, sēklas pašas iesētos, nevajadzētu izmantot ne minerālmēslus, ne pesticīdus, raža pati noskrietu no lauka un pati pārvērstos par degvielu. Šie visi procesi un elementi prasa enerģiju un rada CO2 emisijas. Vienīgais izņēmums, kad biodīzeļdegvielu varētu uzskatīt par labāku izvēli nekā tradicionālo fosilo kurināmo, būtu tad, ja tā ražota no atkritumiem, pārpalikumiem, kas tāpat rodas citos procesos un tāpat ir vajadzība tos utilizēt.

Tāpēc, ja apsverat biodīzeļdegvielas izmantošanu, noskaidrojiet no tirgotāja vai ražotāja tās izcelsmi – vai tā ražota no pārpalikumiem vai šim nolūkam speciāli audzētiem augiem. Tas, ka izmantojat biodīzeļdegvielu, ļoti iespējams, jūsu pasākumu nemaz nepadara par “zaļu”.

Izvēlieties enerģiju no atjaunojamiem resursiem

Tas palīdzēs samazināt pasākuma radītās CO2 emisijas. Latvijā patlaban

šādu pakalpojumu piedāvā vairāki uzņēmumi. Savukārt pasākumu organizatoru ziņā ir izrādīt interesi un darīt zināmu telpu īpašniekiem, ka viņiem būtu svarīga atjaunīgās enerģijas pieejamība.

Āra pasākumos meklējiet iespēju pieslēgties pie elektrības tīkla

Eiropā elektroenerģijas ražotāju CO2 emisijas intensitātes vidējais rādītājs nozarē 2018. gadā bija 0,31 t CO2/MWh, bet Latvijas uzņēmumam “Latvenergo” tas bija ap 0,16 t CO2/MWh. Šī atšķirība skaidrojama ar hidroelektrostaciju radītās enerģijas īpatsvaru, kā arī relatīvi efektīvajām koģenerācijas stacijām. 2012. gadā veikts pētījums liecina, ka vidējās CO2 emisijas no elektrības, kas saražotas dīzeļa ģeneratorā, ir ap 0,8–0,9 t CO2/MWh. Arī šīs tehnoloģijas nenoliedzami attīstās un kļūst efektīvākas, bet arī tagad ģeneratora elektrība radīs būtiski lielākas CO2 emisijas nekā tīkla elektrība. Dīzeļa ģeneratoru radītās enerģijas “pārlikšana” uz tīkla elektrību ir veids, kā mazināt

Plānojiet ģeneratoru nepieciešamību

Darbināšana uz nepilnu jaudu nozīmē mazu efektivitāti (sadedzina relatīvi daudz degvielas nelielas enerģijas radīšanai) un lielākas CO2 emisijas. Rūpīga nianšu plānošana var palīdzēt izvairīties no vajadzības ierēķināt pārlietu lielu rezervi – tādējādi ģeneratoru darbība kļūs efektīvāka.

Izveidojiet elektrotehnikas vienību sarakstu

Noskaidrojiet precīzas dalībnieku vajadzības – aiciniet pierēģistrēt katru elektrotehnikas vienību, ko plānots izmantot.

Tas palīdzēs precīzāk aprēķināt nepieciešamo elektrības daudzumu un izplānot racionālo ģeneratoru daudzumu un izvietojumu.

Vienojieties par elektrības patēriņa limitu, kuru nedrīkst pārsniegt

Ar dalībniekiem vienojieties par elektrības patēriņa limitu, kuru nedrīkst pārsniegt. Tas palīdzēs samazināt radītās CO2 emisijas.

Brīdiniet, ka norunātā limita pārsniedzējiem var tikt atslēgta elektrība vai lūgta piemaksa

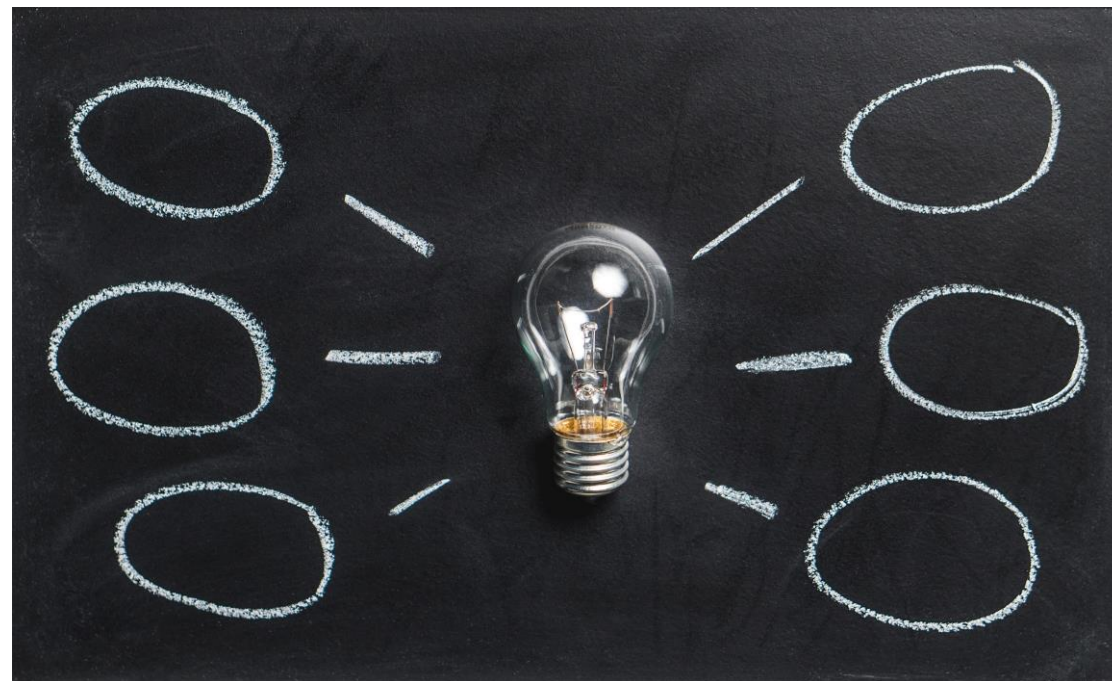
Tas palīdzēs precīzāk aprēķināt nepieciešamo elektrības daudzumu un izplānot racionālo ģeneratoru daudzumu un izvietojumu.

Neizmantojiet apgaismojumu dienas laikā

Šādi mazināsiet savas CO2 emisijas, vienlaikus nekā neapdraudot pasākuma norisi un dalībnieku komfortu.

Pārbaudiet un izrunājiet elektrības plānu un kā tas piepildījies

Tas palīdzēs visiem iesaistītajiem saprast, vai viņu aplēses bijušas precīzas, un organizatoriem – ne tikai precīzi aprēķināt nepieciešamo kopējo elektrības daudzumu, bet arī saprast, kad gaidāmi “pīķi” un kāds būs maksimālais elektrības patēriņš.



Neatskaņojiet skaļu mūziku tur, kur tā nav nepieciešama

Koncertā vai diskotēkā tā, protams, ir pašsaprotama, bet kulinārijas festivālā vai gadatirgū tā var ne tikai lieki tērēt enerģiju, bet arī traucēt dalībniekiem un viesiem.

Izvēlieties nevis kvēlspuldzes, bet LED spuldzes

Liela daļa pasākumu industrijas jau ir pārgājusi uz LED apgaismojumu, tomēr ir arī pasākumu rīkotāji, kas turpina strādāt ar vecajām tehnoloģijām. Ieguldījums gaismas ir viejauna veida apgaismojumā tiešām atmaksājas! Pirmkārt, līdzīga efekta sasniegšanai LED spuldzes tērē pat vairākus desmitus reižu mazāk elektrības nekā kvēlspuldzes. Otrkārt, samazinās resursu ieguldījums skatuves izveidē, jo LED glākas, līdz ar to nav nepieciešamas tik izturīgas skatuves konstrukcijas, lai gaismas varētu noturēt.

Vietās, kur cilvēki neuzturas nepārtraukti, ierīkojiet apgaismojumu ar kustību sensoriem

Tas ļaus ietaupīt elektrību un radīt mazāk CO2 emisiju, neapdraudot pasākuma norisi un nemazinot dalībnieku komfortu.

Izvēlieties ēdienus ar īsāku termisko apstrādi

Pārdomājiet ēdienkarti, lai iekļauto ēdienu pagatavošana prasītu pēc iespējas īsāku termisko apstrādi. Tas ļaus ietaupīt elektrību un radītās CO2 emisijas, neapdraudot pasākuma norisi un nemazinot dalībnieku komfortu.

Ēdienkartē izmantojiet vairāk produktu, kas nav jāuzglabā ledusskapī vai saldētavā

Tas ļaus ietaupīt elektrību un radīt mazāk CO2 emisiju, neapdraudot pasākuma norisi un nemazinot dalībnieku komfortu.

Novietojiet tehniku racionāli

Nepareizi izvietota tehnika var ne tikai nevajadzīgi tērēt elektrību, bet arī viena vienība traucēt citas vienības darbu (**nelielciet ledusskapjus saulē, krāsni – blakus ledusskapim u. tml.**).

Meklējiet iespēju pieslēgties pie esoša ūdensvada

Tas būs visenergoefektīvākais un videi draudzīgākais risinājums. Arī tad, ja ar vietējo ūdensapgādi nepietiek, lai nodrošinātu visas jūsu vajadzības, meklējiet iespēju vismaz kādai daļai pasākuma izmantot jau esošu ūdens apgādes sistēmu. Piemēram, ja dušām ūdens jāgādā pašiem, varbūt ēdināšanas zonas vajadzības var apmierināt ūdens no vietējās sistēmas.

Uzstādiet zemās plūsmas uzgaļus dušām un ūdens krāniem

Tas palīdzēs ietaupīt ūdeni, neapdraudot higiēnu un komfortu.

Ierīkojiet ūdens padevi pēc pieprasījuma

Nodrošiniet gudrāku ūdens patērēšanu ar pogu, kas aptur ūdens padevi, ja tā nav nospiesta, vai čipiem, vai monētām, kas nosaka ūdens lietošanu kādu noteiktu laiku.

Tas palīdzēs ne tikai ietaupīt ūdeni, bet arī mazināt ūdens peļķes, kas varētu rasties, piemēram, ap roku mazgāšanas punktiem brīvdabas festivālos. Tāpat šāda sistēma mudinās apmeklētājus dušā pavadīt mazāk laika, un tādējādi saruks rindas.

Dušās, tualetēs, pie izlietnēm izvietojiet aicinājumus lieki netecināt ūdeni

Aiciniet, piemēram, aizgriezt krānu, tīrot zobus. Tas palīdzēs ne tikai ietaupīt ūdeni, bet arī mazināt ūdens peļķes, kas varētu rasties, piemēram, ap roku mazgāšanas punktiem brīvdabas festivālos.

Izmantojiet bezūdens pisuārus

To darbības pamatā ir gravitācija, tāpēc nav nepieciešams ūdens urīna aizskalošanai. Pie pisuāra norādiet, ka tas darbojas bez ūdens, lai apmeklētājos neradītu apmulsumu.



Ražojiet savu saules vai vēja enerģiju pasākuma vajadzībām

Ņemot vērā, ka vēja un saules enerģijas ražošanas izmaksas sarūk, turpretī fosilā kurināmā cenas ir ļoti svārstīgas, tieši šo atjaunīgo resursu izmantošana var palīdzēt gan samazināt izmaksas, gan tās paredzēt. Īpaši būtiski ir tas, ka pāreja uz atjaunīgajiem resursiem ievērojami samazina CO2 emisijas.

Informējiet dalībniekus un viesus par patērēto enerģijas un ūdens daudzumu

Tas gan pasākuma dalībniekiem un viesiem, gan sabiedrībai kopumā parādīs, ka nopietni strādājat resursu taupīšanas virzienā. **Iepazīstiniet ar savām iecerēm nākamajam pasākumam!**



Transports

Jo mazāk jāpārvieto, jo labāk. Ja jāpārvieto, tad ar sabiedrisko transportu vai velosipēdu, vai skrejriteni. Ja brauc ar auto – tad vairāki cilvēki vienā auto.

Labāk braukt nekā lidot. Ja lido, tad uz vairākiem pasākumiem.

Piegādājiet preces laikā, kad nav intensīvas satiksmes, lai mazinātu pārvadājumu ietekmi uz vidi un nepalielinātu sastrēgumus.

2016. gadā 26 % Latvijā radīto siltumnīcas efektu gāzu bija no transporta sektora. 91,3 % radīja autotransports.

Nodrošiniet bezmaksas sabiedrisko transportu

Sadarbībā ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējiem nodrošiniet iespēju dalībniekiem izmantot sabiedrisko transportu bez maksas.

Anglijas Premjerlīgas futbola klubs "Brighton & Hove Albion" savu futbola maču apmeklētājiem mājas spēlēs nodrošina bezmaksas autobusus uz stadionu. Tas ne tikai palīdz radīt mazāk CO2 emisiju, bet arī samazina sastrēgumus – cilvēki laikus var nokļūt mačā un to pilnībā izbaudīt. Arī vajadzība pēc autostāvvietām vairs nav tik liela. Pasākuma organizatoriem vairs nav jāmeklē un jāmaksā par papildu stāvvietām. Vai gadījumā, ja tās ir stadionā jau esošas stāvvietas, kas nu paliek brīvas, stadiona saimnieki var gūt papildu ienākumus, piedāvājot šīs stāvvietas apkārtnes iedzīvotājiem un viesiem.

Pasākumiem ar lielu pasažieru skaitu nodrošiniet papildu reisos vai palieliniet transporta ietilpību jau esošajos reisos

Tas samazinās auto sastrēgumus. Un mazāki sastrēgumi nozīmē lielāku iespēju uz pasākumu paspēt laikus un pilnībā to izbaudīt.

Izveidojiet savu sabiedriskā transporta maršrutu

Ja uz pasākuma vietu nekursē sabiedriskais transports, sadarbībā ar pasažieru pārvadātājiem izveidojiet savu pasākuma autobusu. Tas samazinās auto sastrēgumus. Un mazāki sastrēgumi nozīmē lielāku iespēju uz pasākumu paspēt laikus un pilnībā to izbaudīt.

Ne visas vietas ir iespējams aizsniegt ar vilcienu. Arī autobusa reisi ir tikai uz konkrētām vietām. Bet ar autobusu tehniski ir iespējams aizbraukt jebkur, kur ir piemērots ceļš šādam transportam. Festivāla "Laba daba" autobuss. Foto: Ernests Dinka.

Festivāls "Laba daba" notiek Vidzemē, Ratniekos, apmēram 12 kilometru no Siguldas. Uz turieni kursē vilciens gan no Rīgas, gan no Valkas, Valmieras un Cēsīm. Tas ir lielisks, mazemisiju, ietilpīgs transporta līdzeklis. Tomēr 12 kilometri pārlicinoši lielākajai daļai festivāla viesu, kas ieradušies ar smagām somām, nav aizejams attālums (taisnība, katru gadu atrodas bariņš, kas veic 12 kilometru pārgājienu cauri Gaujas Nacionālajam parkam pa iekārtotām takām no Siguldas līdz Ratniekiem). Tāpēc "Laba daba" katru gadu organizē festivāla autobusu sadarbībā ar vietējiem pasažieru pārvadātājiem no Siguldas vilciena stacijas līdz festivāla teritorijai. Par braucienu nelielu summu samaksā pasākuma viesi. Autobusa reisi ir saskaņoti ar vilciena pienākšanas un atiešanas laikiem.

Saskaņojiet pasākuma programmu ar sabiedriskā transporta kustības sarakstu

Apmeklētāji izmantos sabiedrisko transportu tikai tad, ja, braucot ar autoбусu vai vilcienu, būs iespējams paspēt izbaudīt iecerēto. Ja apmeklētāji redzēs, ka pasākums beidzas pēc pēdējā transporta, viņi plānos citus pārvietošanās veidus.

Nesāciet pirmās uzstāšanās, iekams pirmie autobusi vai vilcieni ir ieradušies, tāpat arī pasākuma noslēgumu ieplānojiet tā, lai būtu iespējams bez lielas steigas pēc tā aiziet līdz transporta pieturai. Pasākuma mājaslapā vai sociālajos tīklos publicējiet sabiedriskā transporta sarakstu. Transporta laikus var norādīt arī festivāla vidē, piemēram, uz tāfelēm.

Mudiniet cilvēkus braukt kopā

Nosakiet stāvvietas maksu atkarībā no pasažieru skaita, veidojiet iespējas dalībniekiem sazināties savā starpā, lai vienotos par kopā braukšanu, u. tml. Jo vairāk cilvēku brauks kopā, jo mazāk auto dosies pasākuma virzienā. Mazāk sastrēgumu – lielāka iespēja pasākumā nokļūt laikus.

Jūs varat ieviest noteikumus, piemēram: jo piepildītāks auto, jo mazāka tā cena; jo piepildītāks auto, jo pieejamā stāvvietā tuvāk pasākuma norises vietai.

Sadarbojieties ar taksometru, kopābraukšanas un īstermiņa auto nomas pakalpojumu sniedzējiem

Jūs pārvadātājiem varat piedāvāt lielu iespējamo klientu skaitu, bet viņi var piedāvāt īpašus nosacījumus tiem, kas vēlas kopīgi uz pasākumu doties ar viņu auto.

Šādi ne tikai iespējams panākt, ka vienā auto brauc vairāk cilvēku. Pozitīvais efekts ir arī tas, ka šīs automašīnas nepaliek uz vietas pasākuma autostāvvietā, bet gan brauc prom.

“Positivus” sadarbības partneri “Baltic TAXI” festivālā pilsētā

Festivāls “Positivus” Salacgrīvā vairākkārt sadarbojies ar taksometru vai kopā braukšanas uzņēmumiem. Šie uzņēmumi piedāvājuši pieteikties braukt no galvaspilsētas Rīgas uz festivāla norises vietu Salacgrīvā par cenu, kas dārgāka par sabiedriskā transporta biļeti, bet lētāka par izmaksām, kas rastos, cilvēkam vienam pašam braucot ar privāto auto un atstājot to maksas stāvvietā. Klients tiek paņemts viņam ērtā vietā un aizvests tieši līdz festivāla ieejai – tas ir ļoti būtiski, ja cilvēks ceļo ar lielu mantu apjomu, kas festivālu gadījumā tā mēdz būt.

Vairāki operatori Latvijā piedāvā īstermiņa autonomu – tā ļauj auto paņemt, aizbraukt līdz galapunktam un, ja galapunkts atrodas konkrētā komersanta

atļautajā zonā, tieši tur arī šo auto atstāt, lai to varētu paņemt kāds cits, kas grasās braukt prom no šī konkrētā punkta.

Visbiežāk autonomu pieņemamie auto atstāšanas punkti ir zonās, kur ikdienā pārvietojas daudz cilvēku, lai palielinātu iespēju, ka auto uz turieni ne tikai aizbrauktu, bet kāds cits arī gribētu no šīs vietas braukt prom. Ja pasākuma norises vieta nav pieļaujamo galapunktu zonā, sazinieties ar konkrēto īstermiņa autonomu un aiciniet sadarboties – uzņēmumam var būt izdevīgi pieļaujamo auto atstāšanas zonu kartē iekļaut jūsu pasākuma norises vietu, ja zināms, ka tur būs daudz cilvēku, kas varētu izmantot šos auto.

Latvijā īstermiņa autonomās ir pieejami arī elektroauto, kuru darbība krietni mazāk piesārņo gaisu, un arī to ietekme uz klimata pārmaiņām ir niecīgāka. Šāda pieeja ļaus viegli pasākumā ierasties cilvēkiem, kuriem staigāšana, riteņbraukšana vai sabiedriskā transporta izmantošana sagādā problēmas, vienlaikus netiks pārpildīta pasākuma norises vietas autostāvvietā.

Pasakiet paldies tiem, kas izvēlējušies videi draudzīgu pārvietošanās veidu

Izteikt pateicību ir vērtīgi, arī publiski parādot, ka jums pasākumā tas ir svarīgi, tā veicinot sabiedrību aizdomāties par pārvietošanās veidu izvēli un pieejamām iespējām.

Publicējiet pieejamos datus

Pavēstiet, cik procentu viesu ieradušies kājām, braukuši ar velosipēdu, izmantojuši sabiedrisko transportu vai ieradušies ar savu auto. Šī varētu būt interesanta informācija, ar kuru dalīties pēc pasākuma, kad grūti atrast saturu, kuru nodot sociālajos tīklos vai tradicionālajiem medijiem. Šī informācija skaidri parādīs, ka patiesi sekojat līdzīlgtspējīgai transporta sistēmas ieviešanai savā pasākumā. Ne vienmēr būs iespējams iegūt datus par visu viesu pārvietošanās paradumiem – tas ir normāli. Izmantojiet tos datus, kurus varat iegūt.

Prasiet publikai, kādu iemeslu dēļ viņi nav izvēlējušies videi draudzīgākus pārvietošanās veidus un kas viņiem liktu mainīt domas nākamajā pasākumā

Iegūtā informācija noderēs, nākotnē plānojot pasākumu un risinot reālas problēmas. Šādi risinājumi var būt labas norādes, ko un kā uzlabot turpmākajos pasākumos.

Rēķinieties ar sastrēgumiem

Plānojiet piegādes un dalībnieku ierašanos ārpus sastrēgumstundām, piedāvājiet inventāru atvest iepriekš saskaņotos laikos. Šis ir solis sastrēgumu un emisiju mazināšanai.

Sarunu festivāla LAMPA skatuvju uzstādīšanai tiek veikts laika plānojums katram dalībniekam.

Sagādājiet velosipēdus

Sagādājiet velosipēdus pasākuma organizatoru komandai, ja zināt, ka vajadzēs daudz pārvietoties. Tas palīdzēs ātri un operatīvi, nevajadzīgi netērējot resursus, risināt pasākuma laikā radušos izaicinājumus.

Nosakiet autostāvvietu skaitu dažādu iesaistīto cilvēku grupām

Piemēram, ēdinātājiem, tirgotājiem, māksliniekiem, apsargiem

u. tml. Ja katram iesaistītajam nebūs iespējas autostāvvietā novietot savu auto, tas mudinās meklēt iespējas braukt kopā, izvēlēties sabiedrisko transportu vai velosipēdu.

Norādiet dalībniekiem dažādus iespējamus nokļūšanas veidus

Miniet, ka pie jums var ne tikai atlidot, bet arī atbraukt ar prāmi, ar autobusu, ar vilcienu. Norādiet konkrētus operatorus, kas sniedz sauszemes vai ūdenstransporta pakalpojumus – tas ļaus vieglāk pieņemt lēmumu nelidot.

Piemēram, maršruts Rīga–Tallina ir apmēram 300 km. Brauciens ar autobusu aizņem 4 h 25 min no centra līdz centram. Savukārt lidojums 4 h 20 min: 50 min lidojums, 30 min brauciens ar autobusu līdz lidostai, 30 min no lidostas līdz centram, laikus ierašanās un bagāžas nodošana, drošības kontrole, iekāpšana apm. 2 h, izkāpšana un ceļš no lidostas līdz autobusam 30 min.

Informējiet par citiem pasākumiem

Informējiet, kādi vēl pasākumi notiek aptuveni tajā pašā laikā, kad jūsējais, lai tālākam ceļojumam, kad tiešām jālido, būtu dubulta jēga. Tā kopīgi šī cilvēka lidojumu varat padarīt pilnvērtīgāku un jēdzīgāku. Braukt ar lidmašīnu lielus attālumus, lai pusstundu uzstātos, tik tiešām nav racionāli.

Piemēram, mūziķi reti lido uz citu kontinentu tikai viena koncerta dēļ. Parasti šie koncerti ir daļa no garākas koncerttūres – mūziķi ar komandu ierodas, piemēram, no Amerikas Eiropā, nospēlē 30 koncertus dažādās

vietās un tad lido atpakaļ uz mājām. Šajā gadījumā nevajadzētu sev nepamatoti pārnest, ka tieši jūsu pasākuma dēļ cilvēki veikuši garu transatlantisko lidojumu, – visbiežāk tā nenotiek.

Informējiet citus pasākumu organizatorus

Ja uz pasākumu vēlaties uzaicināt kādu uzņēmēju, zinātnieku, mākslinieku vai citu svarīgu cilvēku, kam neizbēgami būs jālido, informējiet līdzīgu pasākumu rīkotājus jūsu reģionā, lai arī viņi varētu pieņemt lēmumu – uzaicināt šo cilvēku pie sevis.

Tā, radot papildu pasākumus šim vienam viesim, šāda ierašanās jau kļūs jēdzīgāka un racionālāka arī no vides viedokļa.

Mudiniet dalībniekus izvēlēties ekonomiskās, nevis biznesa klases lidojumus

Tas patērē mazāk resursu pieticīgāka servisa un efektīvākas vietas izmantošanas dēļ.

Aiciniet dalībniekus izvēlēties tiešos reisus

Lidojot bez pārsēšanās, tiks ietaupīti gan vides resursi un radīts mazāks piesārņojums, gan arī ietaupīts laiks un nauda, ko varētu tērēt, iepērkoties lidostā.

Izmantojiet iespēju kompensēt CO2 izmešus

Ja aviokompānija kopā ar aviobiļeti piedāvā iespēju kompensēt radīto CO2, izmantojiet to – samaksājiet un tādējādi finansējiet kādu projektu, kura rezultātā vai nu tiek papildus absorbēts CO2, vai arī radīti klimatneitrālas enerģijas risinājumi.

Ziedojiet klimata organizācijām

Ziedojiet paši un aiciniet dalībniekus un viesus ziedot kādai vietējai vides organizācijai, kas risina klimata jautājumus. Norādiet konkrētu organizāciju, jo, visticamāk, lielākā daļa potenciālo ziedotāju nebūs ieinteresēti paši meklēt un vērtēt iespējamo ziedojuma saņēmēju.

Vides aizsardzības organizācijas politikas veidošanā ir pretpēks tīrām biznesa interesēm. Tieši pašvaldības, valsts vai reģiona politika beigu beigās nosaka, kādas izvēles mēs varēsim izdarīt un cik tās būs ērtas un dārgas. Atbalstot vides aizsardzības organizācijas, jūs varat atbalstīt nākotni, kurā būt videi draudzīgam ir lētāk un ērtāk. Diemžēl pašlaik vides organizācijām ir ļoti grūti atrast finansējumu, lai atalgotu cilvēkus, kas strādā vides aizsardzības politikas veidošanā, tādēļ ļoti svarīgs ir tieši ziedotāju atbalsts.



Vieta

Pasākums sākas no idejas – ko vēlētos realizēt. Nākamais solis visbiežāk ir saprast, kur to varētu veikt.

Ideālā norises vieta ģeogrāfiski ir tāda, kuru lielākā daļa dalībnieku un viesu var aizsniegt, ejot kājām, braucot ar velosipēdu vai sabiedrisko transportu. Ideāla norises vieta ir tāda, ko viegli aizsniegt pasākumā iesaistītajiem piegādātājiem un tirgotājiem. Ideālas telpas ir energoefektīvas – tādas, kur siltums neizkūp uzreiz gaisā, tādas, kur var regulēt apkuri atkarībā no vajadzībām, tādas, kur apgaismojumu garantē LED lampas, tādas, kur A klases energoefektīvas iekārtas izkārtotas gudri, tādas, kur vēdināšanai var atvērt logu, tādas, kur jau ikdienā pieejama atkritumu šķirošana konteineros. Tādas, kur par patērēto un saražoto – ūdeni, patērēto siltumu un enerģiju, saražotajiem atkritumiem – jāmaksā atsevišķi, nevis viss iekļauts cenā, jo tieši rēķina pieaugums vai samazinājums var mudināt visas iesaistītās puses saimniekot taupīgāk.

Taču realitātē var gadīties, ka ēka ir moderna un energoefektīva, bet atrodas vietā, uz kuru nebrauc sabiedriskais transports. Var gadīties, ka uz vietu kursē vilciens, bet ēka ir novecojusi, grūti, dārgi un smagi apsildāma. Un tad, kad jāriko kāds liels pasākums, var gadīties, ka valstī vispār ir tikai viena vai dažas vietas, kur to teorētiski varētu rīkot – tad pārējās prasības kļūst pilnīgi mazsvarīgas, jo skaidrs, ka izvēles iespēju nav.

Izvēlieties pasākuma norises vietu, kas viegli sasniedzama ar sabiedrisko transportu

Sākotnēji izvēloties norises vietu, kas viegli aizsniedzama ar sabiedrisko transportu, jūs sniežat apmeklētājiem un dalībniekiem iespēju viegli atteikties no privātā auto izmantošanas.

Centieties izvēlēties naktsmītnes pēc iespējas tuvu norises vietai

Gan dalībniekiem un viesiem būs vieglāk – nevajadzēs pat domāt par to, kā nokļūt pasākumā –, gan izvairīsieties no papildu CO2 emisiju un sastrēgumu radīšanas. Arī pats organizators varēs paļauties uz to, ka viss notiks laikus, jo dalībnieki nebūs iesprūduši sastrēgumos. Konferenču gadījumā tā varētu būt tā pati viesnīca.

Izvērtējiet, vai tiešām pasākums labāk sasniegs savu mērķi, ja tas notiks aizsargājamā dabas teritorijā

Dažkārt, nedaudz pamainot pasākuma teritorijas novietojumu vai notikuma maršrutu, var tikpat labi sasniegt pasākuma mērķi, vienlaikus nenodarot pāri augiem un dzīvniekiem.

Konsultējieties ar dabas aizsardzības speciālistiem konkrētajā pašvaldībā vai Dabas aizsardzības pārvaldē

Neatkarīgi no tā, vai izvēlētā teritorija ir aizsargāta vai ne, lielas cilvēku plūsmas var kaitēt dzīvajai dabai. **Pārliecinieties, ka pasākums nekaitēs augiem un dzīvniekiem!**

Novirziet cilvēku plūsmas pa jau esošajām takām

Ja divu cilvēku pastaiga tik tiešām ievērojama kaitējumu neradīs, tad dalībnieku simti un tūkstoši, kas staigās pa kāpām vai mežu, būtiski var iznīcināt retu augu atradnes vai traucēt mieru tuvumā mītošajiem dzīvniekiem. Jau esošu taku izmantošana palīdzēs mazināt spiedienu uz dabu, turklāt staigāt pa šādām takām būs arī drošāk pašiem apmeklētājiem.

Iezīmējiet takas ar pamanāmiem apzīmējumiem (vai gaismām – diennakts tumšajā laikā)

Ja takas nebūs iezīmētas, pasākuma viesi var sākt iet pa ceļiem, kur iet iepriekšējais cilvēks. Ja gribat novirzīt plūsmu uz esošām takām, skaidri jānorāda, kur tās atrodas.

Saskaņojiet pasākumu ar nepieciešamajām institūcijām

Saskaņojiet ar pašvaldību, Dabas aizsardzības pārvaldi u. tml. Lai uzzinātu, vai izvēlētajā vieta gadījumā nav aizsargājama teritorija un vai, organizējot pasākumu, nav jāņem vērā kādi ierobežojumi, jāsazinās ar institūciju, kas atbildīga par dabas aizsardzību. Latvijā tā ir Dabas aizsardzības pārvalde. Jāizvēlas jums interesējošā reģionālā pārvalde un šie jautājumi jānoskaidro. Jebkurā gadījumā, rīkojot pasākumu, kas atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā (ĪADT), tas jāaskaņo ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

Kurinet ugunsurus tikai tam paredzētās vietās, pirms pasākuma teritorijas pamešanas pilnībā tos nodzēsiet

Ugunscura kurināšana jaunā, iepriekš neiekārtotā vietā, pirmkārt, pārveido un potenciāli sabojā konkrēto dabas teritoriju. Otrkārt, jau izveidotās ugunscuru vietas visbiežāk ir ierīkotas tā, lai risks izcelties ugunsgrēkam būtu pēc iespējas mazāks. Pat tad, ja šķietami drošā ugunscura vietā atstātas vien dažas ogles, vēja ietekmē dzirksteles var aizdedzināt tuvumā esošo zāli, lapas, zarus un izraisīt ugunsnelaimi.

Sekoiet jaunākajai informācijai par ugunsdrošības stāvokli mežos

Ja jūsu pasākuma teritorija ietver arī kādu meža daļu un pasākuma laiks sakrīt ar īpašas ugunsbīstamības laiku, sazinieties ar Valsts meža dienestu (VMD)! Šie speciālisti informēs, vai jāņem vērā kādi īpaši noteikumi, lai pasākums noritētu droši.

Parūpējieties par dabisko vajadzību nokārtošanu dabai draudzīgā veidā

Ja viena cilvēka urīns dabā visbiežāk tiešām nekādu kaitējumu nenodarīs, tad cilvēku desmiti, simti un tūkstoši, kas īsā laikā apmeklē peldvietu un daļēji tur arī nokārtojas, var radīt gan būtisku piesārņojumu, gan arī nepatīkamu smaku. **Izmantojiet esošās labierīcības, nomājiet pārvietojamās tualetes!**

Pārgājienos izskaidrojiet, kā dabiskās vajadzības nokārtot dabā tā, lai tas pēc iespējas mazāk kaitētu dabai un netraucētu citus dabas baudītājus

Pavadot visu dienu dabā, ir normāli, ka cilvēki gribēs nokārtot savas dabiskās vajadzības. Ja iepriekš tiek izskaidrots, kā to darīt pareizāk, tas nekādas problēmas nerada.

Aiciniet pasākuma viesus un dalībniekus ūdenstilpēs neizmantot šampūnus, ziepes, dušas želejas

Mazgāšanās līdzekļu nonākšana ūdenstilpēs nav pieļaujama. Tā rada draudus ūdens ekosistēmai, augiem un iedzīvotāju veselībai.

Ja nakšņojat teltīs, dariet to šim nolūkam paredzētās vietās

Sazinieties ar Dabas aizsardzības pārvaldi vai pašvaldību, lai noskaidrotu, kur tās ir! Ierīkojot telšu pilsētiņu tai nepiemērotā vietā, rodas milzīgs spiediens uz ekosistēmu. Piemēram, patvaļīgi būvētas teltis kāpu zonā Baltijas jūras krastā.



Materiāls sagatavots projekta *Game On: Neļausim klimata pārmaiņām uzvarēt!* ietvaros.
Šī materiāla saturs ir projekta partneru radīts, un tas atspoguļo partneru viedokli. Šī materiāla viedoklis var nesakrist ar Eiropas Savienības oficiālo viedokli.

Materiāls ir tapis un tiek uzturēts ar Eiropas Savienības finansiālu atbalstu.

game on | DON'T LET CLIMATE CHANGE
END THE GAME!



This project is funded
by the European Union



DEAR
DEVELOPMENT EDUCATION
AND AWARENESS RAISING
supporting global change



game on | DON'T LET CLIMATE CHANGE
END THE GAME!



This project is funded
by the European Union

climategame.eu
ldf@ldf.lv

Šis materiāls ir tapis ar Eiropas savienības finansiālu atbalstu
Materiāla saturs ir vienīgi projekta partneru atbildība; tā saturs var nesakrist ar oficiālo Eiropas savienības nostāju.